

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. X

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

est, corpus Christi sub sacramento, & non rem spiri-
ritualem. Item, Non manducans manducat, &
manducans non manducat: quia non manducans
sacramentaliter, aliquando manducat spirituali-
ter, & è conuerso. Et qui manducant spiritualiter,
veritatem carnis & sanguinis dicuntur sumere:
quia ipsam efficienciam habent, id est, remissionem
peccatorum, pro qua videtur orari cum dicitur.
Perficiant in nobis Domine quæsumus tua sacra-
menta, quod continent: vt quod nunc specie geri-
mus, rerum veritate capiamus. Rerum veritatem
dicit ipsam efficienciam: quasi dicat, Per hæc sacra-
menta præsta, vt sicut sacramentaliter carnem Chri-
sti sumimus, ita spiritualiter sumamus. Vel petit
sacerdos, vt Christus, qui nunc verè sub specie pâ-
nis, & vini sumitur manifesta visione, sicut in es-
sencia diuinitatis est, quandoq; accipiatur. Con-
stat ergo à bonis & à malis sumi corpus Christi:
sed à bonis ad salutem, à malis ad perniciem.

*Lanfrancus
in responsio-
ne ad obie-
ctionem 14
Berengarij.*

DE HÆRESI ALIORVM QVI DICVNT
corpus Christi non esse in altari nisi in signo.

DISTINCT. X. A

Sunt & alii, præcedentium insaniam transcen-
dentes: qui Dei virtutem iuxta modum natura-
lium rerum metientes, audacius ac periculosius ve-
ritati eòtraducunt: asserentes in altari nõ esse cor-
pus Christi vel sanguinẽ, nec substantiam panis vel
vini in substantiã carnis & sanguinis cõuertit, sed
ita Christum dixisse. Hoc est corpus meum, sicut
Apost. dixit, Petra autem erat Christus. Dicunt n.
ibi esse corpus Christi tantum in sacramento, i. in
signo, in tantum & signo manducari à nobis, Qui
errãdi occasionẽ sumunt à verbis veritatis, vnde
prima heresis facta est in discipulis Christi. Cum n.
diceret. Nisi quis manducauerit carnẽ meam, &
biberit sanguinẽ meum, non habebit vitam eter-
nam: illi non intelligentes dixerunt. Durus est hic

*De sacra-
mento Eu-
charistia
quantum ad
cibum quẽ
manduca-
tur.*

*Aug. super
Psal. 54. ad
versum 24.
hunc molliti
sunt sermo-
nes.*

Tomo 8. sermo : quis potest eum audire? & abierunt retro.
Aug. tr. 27. illis descendentibus, instruxit duodecim, qui remā-
ad illud Ioā. ferant. Spiritus est, inquit, qui vivificat caro nihil
9. verba quae prodest, verba quae locutus sum vobis, spiritus &
ego locutus. vita sunt. Intellexisti spiritualiter? Spiritus & vita
August. ad sunt, sed tibi nō sunt. Spiritualiter intellige, quae lo-
versum 1. cutus sum. Non hoc corpus, quod videtis mandu-
Pf. 98. hunc caturi estis, & bibituri illum sanguinē quem effu-
adorate sca. suri sunt, qui me crucifigēt. Sacramētum aliquod
bellum. vobis cōmendavi, spiritualiter intellectum vivifi-
Aug. tr. 30. cabit vos: caro a. non prodest quicquam. Sunt etia-
in pr. ad il- iam & alia, illorum insanix fomitem ministrantia.
lud Ioan. 7. Ait n. Aug. Donec seculum finiatur, sursum est Do-
Nonne Moy- minus: sed tamen etiam hic nobiscum est veritas
ses. Dominus: Corpus n. in quo resurrexit, in vno lo-
Matth. 26. a co esse oportet: veritas autē eius vbiq; diffusa est.
 Item vna persona est Deus & homo: vbiq; per id,
 quod est Deus: in caelo, per id quod homo est Chri-
 stus. Dicit etiam, Pauperes semper habetis vobiscum
 me autē non semper habebitis. His aliisque v-
 tuntur praefati heretici, in assertionem sui erroris.

Determinatio praemissorum.

Quae ex eadem ratione omnia accipienda sunt,
 non n. verbis his negatur verum corpus Christi a
 fidelibus sumi vel in altari esse, sed his veritas Apo-
 stolos, & in eis nos instruxit, quod ipsius corpus nō
 per partes disceptum, ut putauerunt illi discipu-
 li, qui retroierunt, sed integrum: nec visibiliter in
 forma humana, sed invisibiliter sub forma panis
 & vini corpus & sanguinē nobis traderet. Quem
 sensum Aug. cōfirmat dicens, Ipsum quidē, & non
 ipsum corp⁹, quod videbatur, manducatur ipsum
 quidē invisibiliter: non ipsum visibiliter. Item, Et
 si necesse est illud celebrari, necesse est tamen inui-
 sibiliter intelligi. Ita etiā intelligendum est corpus
 Christi esse in vno loco sc. visibiliter in forma hu-
 mana,

Lanfranc.
in responsio-
ne ad obie-
ctionem duo-
decimam

Berengarij.

Au. ad ver.

5. Psal. 98.

Adorate

scabellum.

Matth 26. a

mana, veritas tamen eius, i. diuinitas, vbiq; est, veritas etiam eius, i. verum corp⁹ in omni altari est, vbiq; celebratur. Sic etiã illud intelligendum est, Pauperes semper habetis vobiscum, me autem nō semper habebitis secundum corporalem præsentiã, sc. qua cum eis conuersabatur. Similiter per id, quod homo est in cœlo est, scil. visibiliter: inuisibiliter autem est in altari, quia non in forma humana apparet, sed forma panis & vini operitur. Vnde & inuisibilis caro eius dicitur, quæ verè est in altari. Sed quia in specie sua nō apparet, inuisibilis dicitur. Ait n. Aug. Hoc est, quod dicimus, q̄ modis omnib. approbare cōtendimus: Sacrificiũ ecclesiæ duobus confici, duobus constare: visibili elementorum specie, & inuisibili Domini nostri Iesu Christi carne & sanguine, sacramento, & re sacramenti, i. corpore Christi: sicut & Christi persona constat & conficitur ex Deo & homine, cum Christus sit verus Deus & homo, quia omnis res illarum rerum naturam & veritatem in se continet: ex quibus conficitur. Conficitur a. sacrificium ecclesiæ duob. sacramento & re sacramenti, i. corpore Christi. Est sacramentum & res sacramenti, idem corpus Christi. Ecce inuisibilem dixit carnem Christi, quia forma panis operitur & tractatur. Idemq; corpus Christi dixit esse sacramentum & rem: ex quo confirmatur, quod supra diximus. Deinde addit, quod magis mouet lectorum. Caro, inquit, eius est, quam sub forma panis operitam, in sacramento accipimus: & sanguis ei⁹, quem sub vini specie ac sapore potamus, caro videl. carnis, & sanguis sacramentum est sanguinis, carne & sanguine vtroq; inuisibili intelligibili, & spiritali significatur corpus Christi visibile & palpabile, plenum gratia & diuina maiestate.

Quæ sit intelligentia præmissorum. C

Attende his diligenter quia tropo quodam

Aaa 2

Ysi

*Lanfrancus
in responsio-
ne sexta con-
tra obiectio-
nem Beren-
garij.*

*Lanfrancus
in responsio-
ne ad obie-
ctionem de-
cimam Be-
rengarij.*

*Lanfranc.
ubi supra in
responsione
ad 10. obie-
ctionem Be-
reng. De cō-
sec. di. 2. hoc
est quod di-
cim. parag.
sicut ergo.*

tur hic Aug. quo solēt res significantes rerum for-
tiri vocabula quas significant. Hic n. visibilis spe-
cies panis vocatur nomine carnis, & visibilis spe-
cies vini nomine sanguinis: inuisibilis vero & in-
telligibilis dicitur caro Christi: quia secundum il-
lam speciē non videtur caro, sed intelligitur: ita &
sanguis. Caro ergo inuisibilis dicitur esse sacramē-
tum carnis visibilis: quia species panis, secundum
quā illa nō videtur caro, est sacramētū carnis visi-
bilis quia in carne visibili, i. specie, secundum quā
caro Christi non videtur caro, significatur corpus
Christi, q̄ est visibile & palpabile, vbi in sua forma
apparet. Ita & de sanguine accipi debet. Quē sen-
sum confirmat Aug. ap̄erens qualiter p̄dicta in-
telligenda sint, quia obscure dixerat: cōsequenter
dicens, ita panē vocari corp⁹ Christi, cum verē sit
sacramētum corporis Christi, quod in cruce posi-
tum est: sicut ipsa immolatio, quę fit manib. sacer-
dotis, vocatur Christi passio, nō rei veritate, sed fi-
gnificandi mysterio: & sicut sacramētum fidei di-
citur fides. Satis respōsum est hereticis, & obiectio-
nibus eorum qui negant verum corpus Christi in
altari esse, & panē in corpus vel vinum in sangui-
nē, mystica cōsecratione conuerti dicentes. Quis
audeat manducare Dominum suum? Quis etiam
audeat dicere quotidie formari corpus Christi de
materia vel substantia, quę nō fuit caro virginis?
*Auctoritatibus probat verum corpus Christi esse in altari, &
in id panem conuerti.* D

Matth. 26. c

*Ambr. lib. de
his, qui my-
sterijs ini-
tiantur ca. 9
in medio.*

Hęc & his similia obiiciunt illi, in diuino myste-
rio legē naturę sectantes: quorum perfidiā subdi-
ta conuincunt testimonia. Ait n. veritas, Accipite
hoc est corp⁹ meum. Itē Ambr. Si tantū valuit ser-
mo Helix, vt ignē de cœlo deponeret: non valebit
tantum sermo Christi, vt substantias mutet? De
totius mundi operib. legitur, quia ipse dixit, & fa-
cta sunt, &c. Sermo igitur Christi, i. fili⁹ qui potuit
ex ni-

ex nihilo facere, quod non erat, non potest ea, que sunt in id mutare, quod non erant? Nō n. min⁹ est creare, quam mutare novas naturas rerum. Itē, Si ordinem querimus, viro mixta fœmina generare *Ibid. paulo* cōsueverat, lique: ergo, q̄ pr̄ter naturæ ordinem *inferius.* virgo generavit: & hoc quod cōficiunt corpus ex virgine est. Quid ergo hic queris naturæ ordinē in Christi corpore, cum pr̄ter naturā sit ipse partus ex virgine? Itē, Ante benedictionē alia species no- *Ibid. fenē* minatur, post cōsecrationē corp⁹ significatur. An- *continuo.* te consecrationē aliud dicitur, post consecrationē sanguis nuncupatur. Tu dicis Amen, i. verum est. Quod sermo sonat, affectus sentiat. Itē Aug. in specie panis & vini quam videmus, res inuisibiles, i. carnē & sanguinē, honoramus: nec similiter p̄di- *Lanfr. in re-* mus has duas species, sicut ante consecrationē p̄ *sponse 9.* debam⁹, cū fideliter fateamur ante cōsecrationē *contr. Beren.* panē esse & vinum, q̄ natura formavit: post consecrationē vero carnem Christi sanguinē, q̄ benedictio cōsecrauit. Item Amb. Panis est in altari v̄sita- *Amb. in lib.* tus, ante verba sacra: vbi accessit cōsecratio, de pa- *de sacramē-* ne fit Christi caro. Quomodo a. potest, quod panis *tis 4. 20. 4.* est, esse corpus Christi? Consecratione: quæ fit sermone Christi: Itē si tanta vis est in sermone Domini, vt incipiant esse, quæ non erant: quanto magis operatorius est, vt sint quæ erāt, & in aliud cōmutentur? Et sic quod erat panis ante consecrationē, iam corp⁹ Christi est post consecrationē: quia sermo Christi creaturā mutat, & sic ex pane fit corp⁹ Christi, & vinum cum aqua in calicē missū fit sanguis, consecratione verbi celestis. Item Aug. Sicut per Spir. S. vera Christi caro sine coitu creatur: ita per eundē ex substantia panis & vini idem corpus Christi & sanguis consecratur. Corpus Christi & veritas est, & figura. Veritas dum corpus Christi, & sanguis virtute Spir. S. ex panis viniq; substantia efficitur: Figura vero est id, quod exterius sen-

titur. Item Eusebius Emisenus. Inuisibilis facer-
dos visibiles creaturas in substantiam corporis &
sanguis sui, verbo suo, secreta potestate commu-
tat. Ex his aliisque pluribus constat, verum corpus
Christi & sanguinem in altari esse, imò integrum
Christum ibi sub vtraque specie: & substantiam
panis in corpus viniq; substantiam in sanguinem
conuerti.

DE MODIS CONVERSIONIS.

DISTINCT. XI.

*De Eucha-
ristia sacra-
mento per
comparatio-
nem ad di-
spensantes
vel conficiē-
tes. Et de cō-
fectione Glo
ord.*

1. Cor. 11. 6

SI autem quaeritur. Qualis sit illa conuersio: an
formalis, an substantialis, vel alterius generis
definire non sufficio. Formalem tamen non esse
cognosco: quia species rerum quae ante fuerant, re-
manent & sapor & pondus. Quibusdam esse vide-
tur substantialis dicentibus sic substantiam conuer-
ti in substantiam, ut haec essentialiter fiat illa. Cui
sensui praemissa auctoritates consentire viden-
tur.

Oppositio.

Sed huic sententiae sic opponitur ab aliis. Si sub-
stantia panis inquit, vel vini conuertitur substā-
tialiter in corp⁹ vel sanguinē Christi: quotidie fit
aliqua substantia corpus vel sanguis Christi, quae
ante nō erat corpus: & hodie est corpus Christi, &
heri non erat; & quotidie augetur corpus Christi
atq; formatur de materia, de qua in conceptione
non fuit factū. Quibus hoc modo responderi potest,
quia non ea ratione dicitur corpus Christi confici
verbo caelesti, quod ipsum corpus in cōceptu vir-
ginis formatum deinceps formetur: sed quia sub-
stantia panis vel vini, quae ante non fuerat corpus
Christi vel sanguis, verbo caelesti fit corpus & san-
guis. Et ideo sacerdotes dicuntur conficere corp⁹
Christi, & sanguinē, quia eorum ministerio sub-
stantia panis fit caro, & substantia vini fit sanguis
Christi: nec tamen aliquid additur corpori vel
sanguini, nec augetur corpus Christi vel sanguis.

Augu-